

5. Олійник Н., Франчук Н. Педагогічні умови формування громадянської компетентності учнів. *Педагогічна інноватика: сучасність та перспективи*, 2025. №7. С. 100-105.

6. Олійник Н., Франчук Н. Основні напрями патріотичного виховання у сучасних умовах. *Інноваційна педагогіка*, 2024. Вип. 77. С. 227-230.

7. Олійник Н.А., Басюк А. Коваль Т. Формування толерантності молодших школярів засобами народної творчості. *Перспективи та інновації науки» (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*, 2023. Вип. 9 (27). С. 326-336.

ПСИХОЛОГІЧНІ УРОКИ В СИСТЕМІ ПІДТРИМКИ ЕМОЦІЙНОГО ТА СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Олійник Наталія, кандидатка педагогічних наук, доцентка

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського (Україна)

Сухачова Анна, здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського (Україна)

Сучасна система освіти України перебуває в умовах активного впровадження інклюзивного підходу, що передбачає забезпечення рівного доступу до якісної освіти для всіх дітей незалежно від їхніх індивідуальних особливостей та освітніх потреб. Особливої актуальності набуває питання створення сприятливого психоемоційного середовища в початковій школі, адже саме цей віковий період є сенситивним для формування базових емоційних та соціальних навичок особистості.

Учні початкової школи в умовах інклюзивної освіти потребують системної психолого-педагогічної підтримки, спрямованої на розвиток емоційної саморегуляції, емпатії, навичок конструктивної взаємодії з однолітками та

дорослими, а також формування позитивної самооцінки. Для дітей з особливими освітніми потребами ці аспекти є визначальними чинниками успішної соціалізації та адаптації до освітнього середовища [2, с. 301].

У цьому контексті уроки з психології виступають ефективним інструментом цілеспрямованого впливу на емоційний і соціальний розвиток учнів. Вони створюють умови для безпечного вираження почуттів, усвідомлення власних емоційних станів, розвитку соціальних компетентностей, а також формування толерантного ставлення до однолітків з різними видами нозологій. Систематичне впровадження психологічних уроків в освітній процес початкової школи сприяє гармонізації міжособистісних взаємин та підвищенню рівня психологічного благополуччя всіх учасників освітнього процесу.

Психологічні уроки в початковій школі є формою колективної психолого-педагогічної роботи, спрямованої на особистісний розвиток учнів, формування позитивного ставлення до себе й соціального оточення, а також розвиток навичок конструктивної взаємодії та взаємоповаги. Зазначені заняття не мають оціночного характеру та ґрунтуються на принципах добровільної участі всіх учасників освітнього процесу.

Проведення уроків з психології розроблені авторкою А. Сухачовою орієнтовані на учнів початкових класів та має гнучку структуру, що забезпечує можливість її адаптації до умов інклюзивного освітнього середовища. Авторська програма проведення уроків з психології враховує вікові та індивідуально-психологічні особливості молодших школярів та включає арттерапевтичні вправи, групові дискусії, інтерактивну діяльність та елементи рефлексивної практики.

Основними принципами реалізації програми є:

- гуманістичний підхід до особистості дитини;
- індивідуалізація психолого-педагогічного впливу;
- розвиток емоційного інтелекту;
- формування толерантності та навичок ефективної колективної взаємодії;

– створення психологічно безпечного та підтримувального освітнього середовища.

Структура авторської програми передбачає проведення систематичної серії уроків психології, спрямованих на всебічний емоційно-особистісний та соціальний розвиток учнів початкової школи. Зміст занять орієнтований на розвиток емоційного інтелекту, зокрема формування вміння розпізнавати, усвідомлювати та вербалізувати власні емоційні стани й емоції інших людей. Важливим компонентом програми є формування навичок емоційної саморегуляції, що сприяє зниженню рівня тривожності, розвитку стресостійкості та здатності керувати власною поведінкою в різних соціальних ситуаціях.

Значна увага в програмі приділяється розвитку комунікативних умінь і навичок ефективної командної взаємодії, що забезпечує формування навичок співпраці, відповідальності, взаємодопомоги та конструктивного розв'язання міжособистісних конфліктів. Окремим напрямом роботи передбачає підвищення рівня самооцінки учнів і формування позитивної «Я-концепції», що створює підґрунтя для гармонійного особистісного розвитку, впевненості в собі та позитивного ставлення до навчання.

Особливу увагу під час реалізації психологічних уроків відведено формуванню толерантності та розвитку комунікативних навичок, необхідних для конструктивної взаємодії з дітьми з різними нозологіями. Програма спрямована на формування прийняття індивідуальних відмінностей, розвиток емпатії, поваги та доброзичливого ставлення до однолітків, що є важливою умовою ефективного функціонування інклюзивного освітнього середовища. Реалізація зазначених напрямів сприяє створенню психологічно безпечного простору в класі та позитивного соціально-психологічного клімату, що забезпечує комфортне навчання й розвиток усіх учасників освітнього процесу.

Запропонована програма може бути використана практичними психологами, соціальними педагогами та класними керівниками закладів загальної середньої освіти. Вона має гнучку структуру та може адаптуватися

відповідно до потреб конкретного класу або індивідуальних особливостей окремих учнів.

Отже, впровадження психологічних уроків у освітній процес початкової школи в умовах інклюзивної освіти є важливим і доцільним напрямом психолого-педагогічної роботи. Запропонована авторська програма спрямована на створення психологічно безпечного та підтримувального освітнього середовища, що забезпечує гармонійний емоційний, соціальний та особистісний розвиток учнів молодшого шкільного віку.

Реалізація програми сприяє розвитку емоційного інтелекту, формуванню навичок саморегуляції, комунікативної компетентності, толерантності та позитивної «Я-концепції», що є необхідними умовами успішної соціалізації дітей в інклюзивному освітньому просторі. Особливе значення програма має для дітей з особливими освітніми потребами, оскільки сприяє їх адаптації, прийняттю в дитячому колективі та формуванню позитивних міжособистісних взаємин. Гнучкість структури та змісту програми забезпечує можливість її адаптації до індивідуальних особливостей учнів і потреб конкретного класу, що розширює практичні можливості її використання в закладах загальної середньої освіти. Таким чином, авторська програма психологічних уроків може розглядатися як ефективний інструмент системного психологічного супроводу початкової школи та вагомий ресурс у реалізації інклюзивної освітньої політики України.

Список використаних джерел:

1. Колупаєва А. А. Основи інклюзивної освіти. Навчально-методичний посібник. Київ : «А.С.К.», 2012. 308 с.

2. Олійник Н.А., Білик Т.С., Басюк А. М. Формування толерантності в молодших школярів. *Перспективи та інновації у науці*. Серія: Педагогіка. Психологія. Медицина. Київ, 2022. Вип. 6 (11). С. 299-309.

3. Олійник Н.А., Коваль Т.В., Басюк А.М. досвід європейських країн у вихованні толерантності молодших школярів. *Перспективи та інновації у науці*. Серія: Педагогіка. Психологія. Медицина. Київ, 2023. Вип. 9 (23). С. 326-337.

4. Психолого-педагогічне вивчення розвитку дитини з особливими освітніми потребами в інклюзивно-ресурсному центрі та в закладі освіти (методичні питання): методичний посібник / авт. кол. : Т. В. Жук, Т. Д. Ілляшенко, Т. Д. Каменщук, А. Г. Обухівська, Г. В. Якимчук; за ред. А. Г. Обухівської, Т. Д. Ілляшенко. Київ : Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи, 2024. 86 с.

5. Хіля А. Нестандартні форми роботи як засіб підвищення якості освітніх послуг та ефективності інклюзивної школи. *Інклюзивна освіта як індивідуальна траєкторія особистісного зростання дитини з особливими освітніми потребами* : збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Вінниця, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 08-09 листопада 2018 р.). Вінниця : Меркьюрі-Поділля, 2018. Вип. 1. С. 154-157.

**ОРГАНІЗАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ НА УРОКАХ
ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»**

Олійник Наталія, кандидатка педагогічних наук, доцентка

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського (Україна)

Хмеляр Вікторія, здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського (Україна)

В Україні, як і в усьому світі, спостерігається активний розвиток інклюзивного навчання, що зумовлено зростанням кількості дітей з особливими освітніми потребами. Упродовж останніх років значно збільшилася чисельність учнів з ООП, які навчаються в інклюзивних класах закладів загальної середньої освіти, що актуалізує потребу в ефективній організації освітнього процесу та цілеспрямованій підготовці й перепідготовці педагогічних кадрів. Інклюзивна